

MERCİMEK

Ocak 2021

Dünya Mercimek Verileri (bin ton)

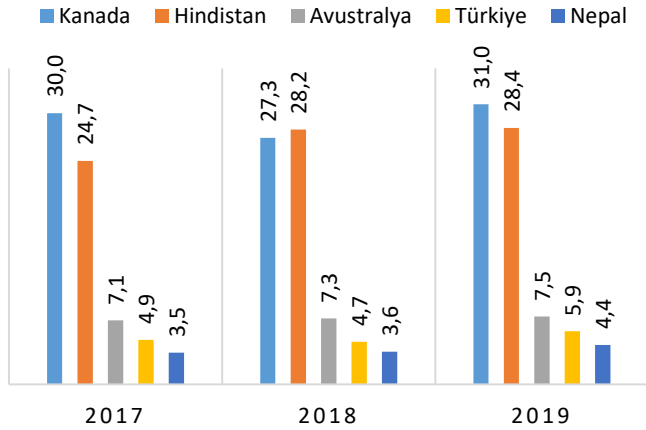
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ³
Alan (bin ha) ¹	4.763	5.493	5.906	5.488	4.800	-12.5
Verim (ton/ha) ¹	1.117	1.125	1.177	1.151	1.166	1.3
Üretim ¹	5.478	7.882	6.808	6.287	5.734	-8.8
İthalat ²	3.275	3.024	3.835	3.110	3.656	17.6
İhracat ²	3.570	3.213	3.563	3.146	3.809	21.1

Kaynak: ¹/FAO (Erişim: 09.01.2021), ²/ Trademap (Erişim: 09.01.2021), ³/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

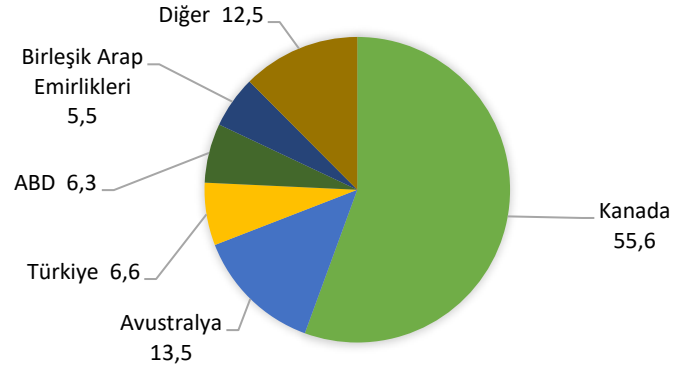
Bakliyat üretimi dünya geneline yayılmış olmakla beraber, mercimek üretimi Amerika ve Asya kıtalarında yoğunluk kazanmıştır. Dünya mercimek üretiminde 2019 yılı itibarıyla 2,17 milyon ton üretim miktarı ile Kanada ilk sırada yer alırken, 1,23 milyon ton üretim ile Hindistan ikinci sırada, 534 bin ton üretim ile Avustralya üçüncü sırada, 354 bin ton ile Türkiye dördüncü sırada yer almaktadır. Dünya toplam

mercimek üretiminin %73'ü bu dört ülke tarafından karşılanmaktadır. 2019 yılı mercimek ekim alanlarında ise; 1,49 milyon ha ile Kanada birinci sırada yer alırken, 1,36 milyon ha ile Hindistan ikinci ve 360 bin ha ile Avustralya üçüncü sırada, 282 bin ha ile Türkiye dördüncü sırada, 209 bin ha ile Nepal beşinci sırada yer almaktadır.

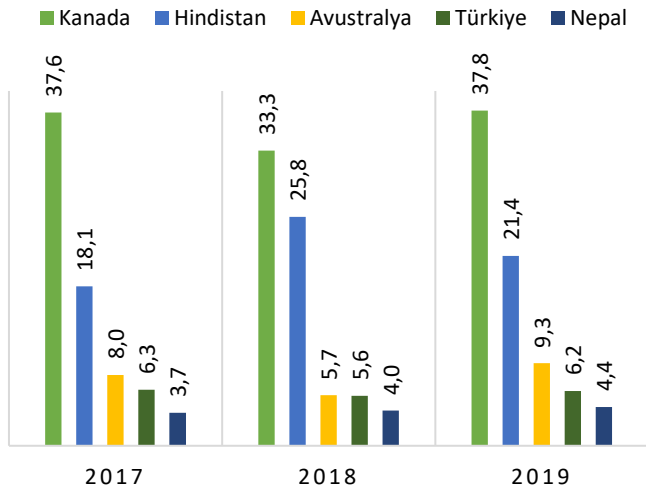
Mercimek alanlarına göre önemli ülkeler (%)

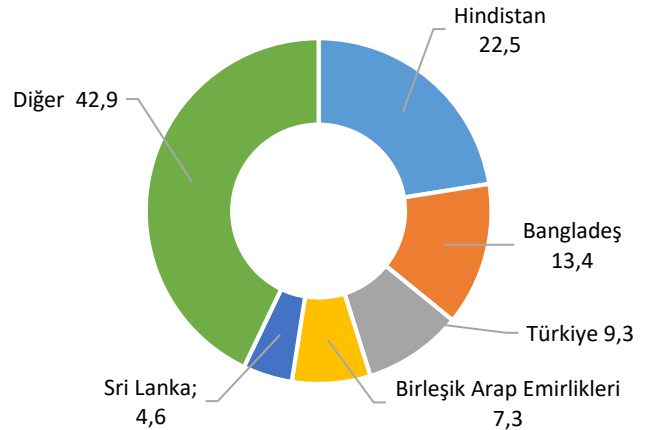
Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (2019, %)

Mercimek üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (2019, %)

Kanada 2019 yılında da 2,1 milyon ton ihracat gerçekleştirerek dünyada ilk sırada yer almıştır. Kanada'yı 515 bin ton ihracat ile Avustralya ve 252 bin ton ile Türkiye takip etmektedir. 2019 yılında gerçekleşen ihracatta ilk üç ülke toplam ihracatın %75,7'sini gerçekleştirmiştir.

2019 yılında Hindistan 822 bin ton ile ithalatla ilk sırada yer alırken, Bangladeş 490 bin ton ile ikinci sırada, 339 bin ton ile Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır. 2019 yılında gerçekleşen ithalatla ilk üç ülke toplam ithalatın %45,2'ini gerçekleştirmiştir.

Türkiye Mercimek Verileri (bin ton)

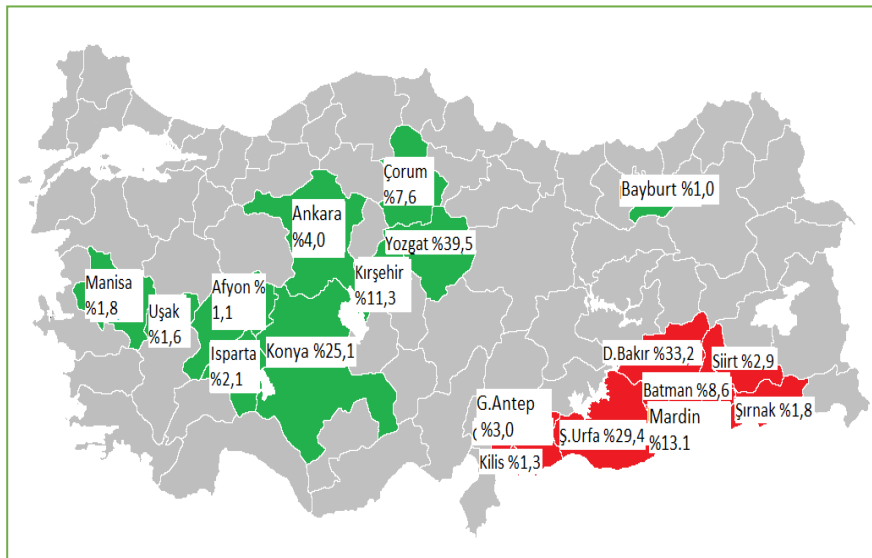
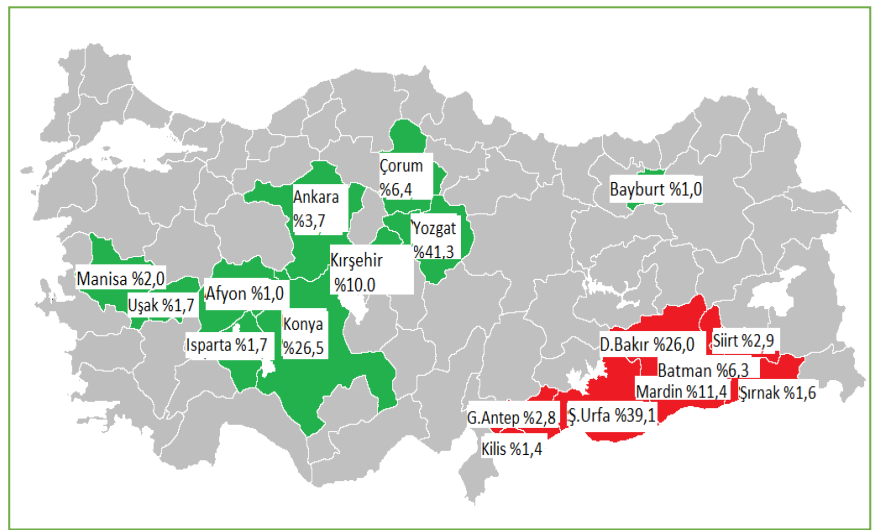
	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim (%) ²
Alan (1000 ha)	249	224	252	293	277	-5,5
Verim (kg/da) ¹	164	147	149	128	128	0,0
Üretim	345	360	365	430	353	-17,9
Yurt içi kullanım	474	451	480	486	451	-7,2
İthalat	324	337	386	312	341	9,3
İhracat	186	237	261	244	359	47,1

Kaynak: TÜİK (Erişim: 14.01.2021), ¹/Kırmızı mercimek verisi alınmıştır, ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

Piyasa dönemi Temmuz-Haziran

Mercimek alanı; Türkiye 2019/20 üretim yılı mercimek üretim alanları 282 bin hektar olup, bir önceki yıla göre %1,8 oranında azalmıştır. Ekim alanlarının 243 bin hektarına kırmızı, 31 bin hektarına yeşil mercimek ekilmiştir. Mercimek ekim alanlarının %86'sı kırmızı mercimek olup, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yoğunlaşmıştır. Şanlıurfa 949 bin dekar ile birinci, Diyarbakır 632 bin da ile ikinci, Mardin 277 bin da ile üçüncü sıradadır. Yeşil mercimek İç Anadolu Bölgesi'nde yoğunluk kazanmıştır. 2019/20 üretim yılında Yozgat 164 bin da ile birinci, Konya 105 bin da ile ikinci, Kırşehir 33 bin da ile üçüncü sıradadır.

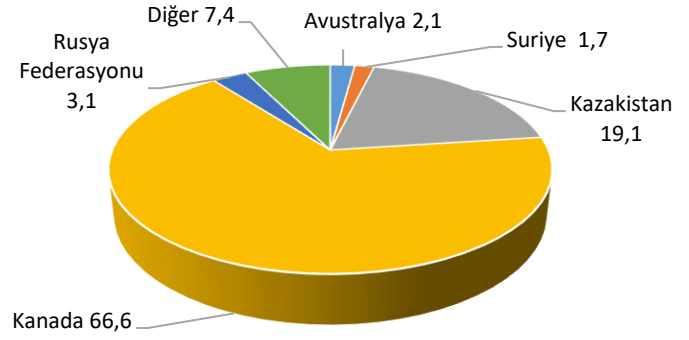
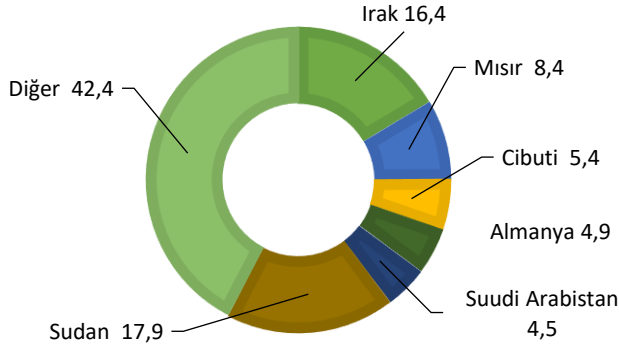
Mercimek üretimi; Türkiye 2019/20 üretim yılı mercimek üretimi toplam 353,6 bin ton olup, bir önceki yıla göre %0,2 oranında artarak 310 bin ton kırmızı, 43,6 bin ton ise yeşil mercimek üretimi yapılmıştır. Kırmızı mercimek üretiminde 103 bin ton üretim ile Diyarbakır birinci, 91 bin ton ile Şanlıurfa ikinci, 40 bin ton ile Mardin üçüncü sırada yer almaktadır. Yeşil mercimek üretiminde ise; 17 bin ton üretim ile Yozgat birinci, 11 bin ton ile Konya ikinci olurken 5 bin ton ile Kırşehir üçüncüdür.

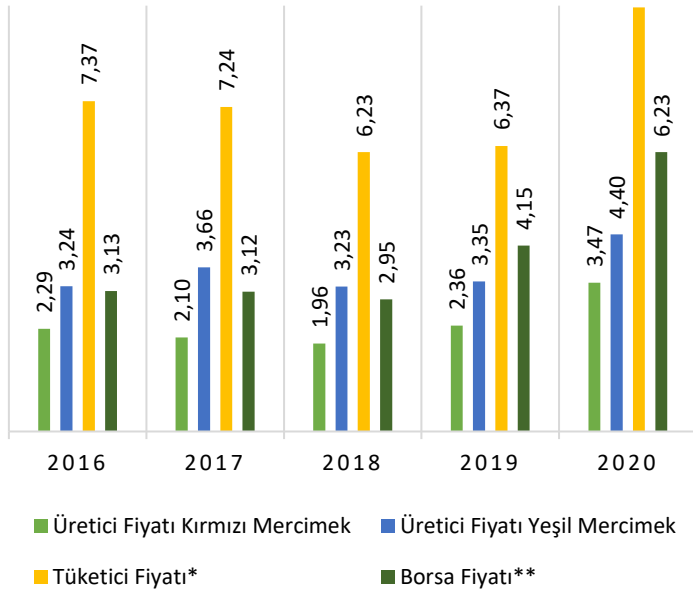
Mercimek kullanımı: Mercimek yurt içi kullanımı 2018/19 üretim döneminde 451 bin ton olup, toplam arzın %66'sını oluşturmaktadır ve bir önceki yıla göre %7,2 oranında azalmıştır. Tohumluk kullanımı ise 3 bin olup, toplam arzın %5'ini oluşturmaktadır.

Mercimek dış ticareti: Türkiye mercimek ihracatı 2019/20 yılı piyasa döneminde 314 bin ton olarak gerçekleşmiştir ve en fazla ihracatın yapıldığı ülkeler Sudan, Irak ve Mısır'dır. İthalat ise; 516 bin ton olarak gerçekleşmiştir ve en fazla ithalatın yapıldığı ülke dünya üretiminde de lider olan Kanada olurken ikinci sırada Kazakistan yer almaktadır.

Türkiye'nin mercimek ihracatı yaptığı ülkeler (2019/20, %) Türkiye'nin mercimek ithalatı yaptığı ülkeler (2019/20,%)

TL/Kg

2020 yılı mercimek üretici fiyatı; kırmızı mercimek Aralık ayında 4,14 TL/kg olarak gerçekleşmiş ve bir önceki aya göre %0,53 artış olmuştur, yeşil mercimek fiyatı ise 5,04 TL/kg olarak gerçekleşirken bir önceki aya göre %4,73 oranında azalmıştır. 2019 yılı Aralık ayı fiyatına göre üretici fiyatları; kırmızı mercimekte %47,92, yeşil mercimekte ise %39,22 oranında artmıştır. Kırmızı mercimek tüketici fiyatları ise; 2020 yılı Aralık ayında 11,57 TL/kg olarak gerçekleşmiş ve bir önceki aya göre %4,62 oranında artmış, 2019 yılının Aralık ayına göre ise %60,44 oranında artmıştır. Borsa fiyatları ise (GTB⁵, Kırmızı Mercimek iç HTS) 2020 yılı Aralık ayında 7,79 TL/kg olarak gerçekleşirken bir önceki aya göre %8,57 azalmış, bir önceki yılın Aralık ayına göre %24,56 oranında artmıştır.

Kaynak: TÜİK (14.01.2021), *Tüketici fiyatı olarak kırmızı mercimek fiyatı alınmıştır. ** GTB fiyatlarıdır.

Türkiye’de Mercimek Destekleme Politikaları “Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Mercimek Destekleri” 2020 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tespit edilen yerlerde fark ödemesi desteğine ilave %50 olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 30 TL/da, mazot ve gübre desteği 26 TL/da organik tarım desteğinde ise 3. kategori ürünler arasında yer almaktadır ve ürün sertifikası bireysel ise 10 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu için ise 5 TL/da olarak belirlenmiştir. Ürün verimi dikkate alınarak 2020 yılında bir önceki yıla göre verilen destekler kilogram bazında incelendiğinde; fark ödemesi desteği, toprak analizi, gübre ve mazot desteği aynı kalırken, sertifikalı tohum desteği %50 oranında artmış ve toplam destekleme miktarı ise %10,5 oranında artmıştır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,200	0,017	0,080	0,044	0,032	0,373
2016	0,300	0,017	0,134	0,073	0,074	0,508
2017	0,300	0,005	0,134	0,027	0,074	0,540
2018	0,500	0,005	0,134	0,027	0,094	0,760
2019	0,500	0,006	0,156	0,031	0,172	0,860
2020	0,500	0,006	0,234	0,031	0,172	0,948

Kaynak: TOB (Erişim: 11.01.2021),TEPGE Hesaplamaları.

	2016	2017	2018	2019	2020
Ürün Fiyatı (TL/kg)	2,29	2,10	1,96	2,36	3,47
Destek (TL/kg)	0,51	0,54	0,76	0,86	0,95
Ürün Fiyatı + Destek (TL/kg)	2,80	2,64	2,70	3,23	4,27
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,47	1,54	2,38	2,65	2,63
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
Tohumluk Fiyatı ¹ (TL/kg)	4,78	5,67	6,21	5,70	5,69
1 kg mercimek ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Ürün/Gübre	1,56	1,36	0,82	0,89	1,32
Ürün + destek/Gübre	1,90	1,71	1,13	1,22	1,68
Ürün/Mazot	0,59	0,45	0,34	0,37	0,57
Ürün + destek/Mazot	0,73	0,56	0,47	0,50	0,73
Ürün/Tohum	0,48	0,37	0,32	0,41	0,61
Ürün + destek/Tohum	0,59	0,47	0,43	0,57	0,78

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları

2020 destekleri, 2019 verimi esas alınarak hesaplanmıştır. ¹/2020 yılı 11 aylık ortalama fiyat alınmıştır.

Mercimek Girdi Pariteleri

2020 yılında mercimek üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %47,0 artmıştır. Gübre fiyatı %0,8, mazot fiyatı %5,6, tohumluk fiyatı %0,2 azalmıştır. Pariteye oransal olarak bakıldığında; 2020 yılı parite rakamları 2019 yılına göre; destekler hariç gübre paritesi %48,2, mazot %55,8 ve tohum paritesi %47,3 oranında artarken, destekler dahil paritelerdeki artış oranları ise sırasıyla %37,9, %45,0 ve %37,1 oranında artmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya mercimek ekiminde Kanada, Hindistan ilk sırada yer almaktadır. Bu iki ülke üretimde de büyük paya sahiptir. En büyük üretici ve ithalatçı konumundaki Hindistan'da gümrük vergisi oranındaki indirimin uzatılması Hindistan iç pazarına olumsuz etkide bulunmuştur ve üreticinin mercimek üretiminden uzaklaşması beklenmektedir.

Dünya genelinde görülen COVID-19 pandemisi tüketici alışkanlıklarını etkilemiştir ve konserveye eğilim arttırdığı için tüketimde artış beklenmektedir.

2019/20 üretim döneminde kırmızı mercimek ekim alanları bir önceki yıla göre %0,1 oranında azalarak 242,7 bin da alanda, yeşil mercimek üretimi ise %15,9 oranında artarak 39,6 bin da alanda gerçekleşmiştir. Aynı üretim döneminde kırmızı mercimek üretimi 310 bin ton ile aynı kalırken, yeşil mercimek üretimi %1,5 oranında artarak 43,6 bin ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı mercimek ihracatı bir önceki yıla göre %24 oranında artarak 316,6 bin ton olarak gerçekleşmiştir, ithalat ise %44 oranında artarak 489 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de baklagil ekim alanlarında ciddi bir düşüş söz konusudur. Üretim ve ihracat azalırken, özellikle kırmızı mercimek ithalatında hızlı bir artış meydana gelmiştir.

Özellikle kuru tarım alanlarındaki ekim nöbetlerinde kışlık mercimek, tarlayı erken terk etme ve uygun bir toprak bırakma özellikleri ile vazgeçilmez bir bitkidir. Son yıllarda özellikle ekonomik nedenlerden dolayı mercimek ekim alanlarının azalması ile üretimde azalmalar yaşanmıştır. Üretimin artırılması için ekim nöbeti uygulaması yaygınlaştırılmaktadır ayrıca mercimek üretimini arttırmaya yönelik proje ile 2019-20 üretim döneminde atıl arazilerin tarımsal üretime kazandırılması ve ilave üretim alanları kazanmak amacıyla pilot 5 ilde tohumluğun %75'i hibe olarak dağıtılmıştır. Nadas alanlarının değerlendirilmesi projesi 2020/21 üretim sezonu içinde devam etmektedir ve kışlık ekiliş projeleri kabul edilmiş olup, yazlık ekiliş projelerinin kabul ve değerlendirmeleri devam etmektedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zarife Nihal GÜLAÇ, zarifenihal.gulac@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833